

Lớp Phật Pháp Buddhaddhamma

Môn học: PĀLI PHÁP CÚ

Bài học chủ nhật 11.9.2022

V. Phẩm Người Ngu_ Kệ số 2 (dhp 61)

Duyên sự:

Bài kệ này được đức Phật thuyết tại chùa Jetavana thành Sāvatti, nhân câu chuyện của đệ tử tôn giả Mahākassapa.

Câu chuyện xảy ra tại thành Rājagaha. Tôn giả Mahākassapa có hai đệ tử trẻ, một đệ tử ngoan hiền và chu toàn phận sự, còn người đệ tử kia thì tắc trách và xảo quyệt.

Tôn giả Mahākassapa đã nhiều lần dạy dỗ khiển trách người đệ tử gian xảo.

Kể ấy đem lòng oán hận vị thầy. Một ngày kia nhân lúc thầy tế độ đi vào làng khát thực, người đệ tử ngu xuẩn ấy ở lại trú xứ đã nổi lửa thiêu huỷ ngôi tịnh thất của thầy rồi bỏ đi. Về sau người đệ tử ấy chết sanh vào địa ngục A tỳ.

Chuyện đệ tử của tôn giả Mahākassapa bị thầy khiển trách, tức giận mà thiêu huỷ tịnh thất của thầy tế độ, chuyện ấy đồn đãi ra mọi người đều biết.

Một vị tỳ kheo nọ từ thành Rājagaha du hành đến Sāvatti ghé chùa Jetavana đánh lễ đức Phật và trình bày sự việc tôn giả Mahākassapa bị người đệ tử đốt tịnh thất.

Nghe xong câu chuyện, Đức Phật đã thuyết bốn sanh con khỉ và chim sáo, rồi Ngài nói lên bài kệ: “*carañce n’ādhigaccheyya ... natthi bale sahāyatā*”.

Dứt bài kệ, vị tỳ kheo nọ chứng quả dự lưu.

*

Chánh văn: **Carañce n’adhigaccheyya
seyyaṃ sadisaṃ attano
ekacariyaṃ dāhaṃ kayirā
natthi bāle sahaṃyātā.**

(dhp 61)

*

Thích văn:

carañce [hợp âm **caraṃ ce**]

caraṃ [đổi cách số ít của danh từ ba tính **cara**] người đi, người đồng hành.
ce [giới từ. Hình thức giản lược của **sace**] nếu.

n’adhigaccheyya [hợp âm **na adhigaccheyya**]

na [phủ định từ] không, chẳng.

adhigaccheyya [động từ khả năng cách ngôi III số ít (adhi + √gam)] đạt
được, đắc được, có được.

seyyaṃ [đổi cách số ít ba tính của tính từ **seyya**] tốt hơn, giỏi hơn.

sadisaṃ attano [hợp âm **sadisaṃ attano**]

sadisaṃ [đổi cách số ít ba tính của tính từ **sadisa**] ngang bằng, đồng đẳng.

attano [chỉ định cách số ít của danh từ nam tính **atta**] ta, mình, chính mình.

ekacariyaṃ [đổi cách số ít nam tính của tính từ **ekacariya** (eka + cariya)] đi
một mình, độc hành, sống riêng.

dāhaṃ [trạng từ] một cách chắc chắn, một cách kiên cường.

kayirā [động từ khả năng cách ngôi III số ít (√kar + yirā)] làm, thực hiện.

“**dāhaṃ kayirā**” nên kiên quyết.

natthi [động từ hiện tại ngôi III số ít (na + atthi + “√as”)] không có, không là.

bāle [định sở cách số ít của danh từ nam tính **bāla**] kẻ ngu, nơi người ngu.

sahāyatā [chủ cách số ít của danh từ nữ tính **sahāyatā**] tình bạn, thân hữu, giao tình, giao hữu.

*

Việt văn: Không được người đồng hành
hơn mình hoặc bằng mình
nên kiên quyết độc hành
không bè bạn kẻ ngu.

(pc 61)

*

Chuyển văn:

*Attano seyyaṃ sadisaṃ caraṃ ce na adhigaccheyya ekacariyaṃ daḷhaṃ
kayirā bāle saḥāyatā natthi.*

Nếu không có được bạn đồng hành tốt hơn mình hoặc bằng mình thì nên kiên quyết độc hành, không bè bạn với kẻ ngu.

*

Lý giải:

Bài kệ này đức Phật dạy cho chúng ta cách sống để không bị hệ lụy, nhân sự việc người đệ tử ngu xuẩn của tôn giả Mahākassapa khi bị khiển trách đã đốt tịnh thất của tôn giả. Đối với tôn giả là bậc Lộ tận thì không gì làm hệ lụy.

Nhưng đối với thường nhân đang trên đường tầm cầu pháp giải thoát thì muốn tiến hoá phải thân cận với bạn lành là người có trí tuệ và phẩm hạnh cao quý hơn mình hoặc bằng mình, nhờ bạn lành ấy hỗ trợ mình tăng trưởng giới, tăng trưởng định và tăng trưởng tuệ. Nếu không tìm được bạn đồng hành thiện tri thức như vậy thì thà sống một mình, chớ đừng kết bạn với kẻ ngu si, là người bạn xấu sẽ gây hệ lụy cho mình thôi.

Ngay cả trong cuộc sống đời thường cũng vậy, kết bạn với kẻ ác xấu có thể làm tổn hại cho mình về danh dự, về tài sản và về tính mạng.

Kẻ ngu chính họ còn không làm lợi ích cho họ, huống nữa là làm lợi ích cho người khác.

Vậy nên phải tránh xa kẻ ác. Nếu vì lòng từ mẫn muốn tiếp độ kẻ ác, trước nhất phải xem mình có khả năng giáo hoá họ không? Kế đến là mình dạy họ nhưng không phải thân thiện giao du với họ; Và sau cùng là đừng để họ chi phối mình.

Biên soạn giáo trình: Tỳ khưu Tuệ Siêu